

Genç Çiftçi Projesinin Başarısı İçin Bir Öneri: Genç Çiftçi Kooperatifleri

Gökhan UNAKITAN¹

Burçin BAŞARAN¹

¹Namık Kemal Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Tekirdağ, unakitan@nku.edu.tr

Özet: Türkiye'deki kırsal nüfusun gittikçe yaşlandığı görülmektedir. Gençler tarım sektöründe geleceklerinin olmadığına inandıkları ve kentte daha iyi bir yaşam beklemedikleri için kırdan kente göç etmektedirler. Oysa sürdürülebilir kırsal kalkınma eğitilmiş ve konusunda uzmanlaşmış gençler ile sağlanabilecektir. Kırsal kalkınma politikaları bir taraftan daha güçlü bir Türk tarımı için ticari işletmelerin rekabet güçlerini iyileştirmeyi diğer taraftan ise kırsal ekonominin ve kültürel mirasın omurgasını oluşturan geçimlik işletmelerin verimlilik temelinde sürdürülebilirliğini birlikte gözetmektedir. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından Kırsal Kalkınma Destekleri kapsamında 2016-2018 yıllarını kapsayacak bir "Genç Çiftçi Projesi" uygulamaya konmuştur. Genç çiftçi projesi sürdürülebilir tarımın sağlanması ve alternatif gelir kaynakları oluşturmayı amaçlıyor olsa da gençlerin kırsal alanda tutulabilmesi ve tersine göçün sağlanabilmesi için yeterli değildir.

Çalışmanın amacı, genç çiftçi projesinden yararlanan çiftçilerin proje hakkındaki görüşlerini incelemek ve genç çiftçi projesinin etkilerinin kalıcı olması için önerilerde bulunmaktır. Bu amaç doğrultusunda, Tekirdağ ilinde genç çiftçi projesinden yararlanmış çiftçiler ile yüz yüze görüşülerek proje hakkındaki görüşlerine başvurulmuştur.

Genç çiftçi projesinden faydalanan kişilerin %20,70'i daha önceden bir tarımsal örgüte ortak olduklarını %79,30 ise bir kooperatife ortak olmadıklarını beyan etmişlerdir . Proje taahhüdüne göre bir kooperatife ortak olanların oranı sadece %19'dur. Çiftçilerin %67,20'si genç çiftçi projesinin gençleri tarımsal üretime özendirici katkısının olduğunu belirtmelerine rağmen %82,80 gibi yüksek bir kısmı ise proje sonucunda beklemedikleri gelir düzeyine ulaşamadıklarını ifade etmişlerdir.

Anahtar kelimeler: Çok boyutlu ölçkleme, SWOT analizi, kırsal kalkınma, tarımsal örgütlenme

JEL Kodu: C1, R0

A Suggestion for the Success of the Young Farmer Project: Young Farmer Cooperatives

Abstract: The rural population in Turkey is getting older increasingly. Young people believe that there is no future in the agricultural sector and expect a better life in the city. Because of this they migrate from the village to the city. However, sustainable rural development can be achieved through educated and specialized young people. Rural development policies support to improve the competitiveness of commercial enterprises for a stronger Turkish agriculture and the sustainability on the basis of productivity of subsistence enterprises which constitute the basis of the rural economy and cultural heritage. A "Young Farmer Project" has implemented by The Ministry of Food, Agriculture and Livestock within the scope of Rural Development Supports to cover the years 2016-2018. The young farmer project is aimed at ensuring sustainable agriculture and creating alternative income sources, but it is not enough to ensure that young people can be kept in the countryside and reverse migration.

The aim of the study is to examine the opinions of the farmers benefiting from the young farmer project and to make recommendations for the sustainability of the young farmer project's effect. For this purpose, the farmers who benefited from the young farmer project in Tekirdag were interviewed face to face and their opinions about the project were consulted.

According to the results, 20.70% of the young farmers have already declared that they are partners in an agricultural cooperatives and 79.30% of them are not a cooperative partner. According to the project commitment, only 19% of those are a cooperative partner. Although 67.20% of the farmers stated that the young farmer project has the contribution of young people to agricultural production incentives, 82.80% stated that they didn't reach the expected income level at the end of the project.

Keywords: multi dimensional scaling, SWOT analysis, rural development, agricultural cooperation

JEL Codes: C1, R0

1.Giriş

Türkiye'deki kırsal nüfusun gittikçe yaşlandığı görülmektedir. Bunun başlıca sebepleri arasında kırsal alandaki gençlerin tarım sektöründe geçimlerini sağlayamamaları ve sosyo kültürel nedenler ile kırdan kent gerçekleşen hızlı göçtür. Gençler tarım sektöründe geleceklerinin olmadığına inandıkları ve kentte daha iyi bir yaşam bekledikleri için kırdan kente göç etmektedirler. Oysa sürdürülebilir kırsal kalkınma eğitilmiş ve konusunda uzmanlaşmış gençler ile sağlanabilecektir.

Kırsal kalkınma politikaları bir taraftan daha güçlü bir Türk tarımı için ticari işletmelerin rekabet güçlerini iyileştirmeyi diğer taraftan ise kırsal ekonominin ve kültürel mirasın omurgasını oluşturan geçimlik işletmelerin verimlilik temelinde sürdürülebilirliğini birlikte gözetmektedir. Geçimlik işletmelere özel geliştirilen politika araçları çoğunlukla kırsal kalkınma kapsamında değerlendirilmektedir. Zira bu işletmelerin tarımsal üretimde kalmaları sadece dinamik bir kırsal ekonomi için değil, kırsal çevre ve doğal hayat açısından da büyük önem taşımaktadır (Anonim 2018c).

Bu amaçla Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından Kırsal Kalkınma Destekleri kapsamında 2016-2018 yıllarını kapsayacak bir "Genç Çiftçi Projesi" uygulamaya konmuştur. Proje ile 18-40 yaş arasındaki gençlerin girişimciliğinin desteklenmesi, tarımda sürdürülebilirliğin sağlanması, alternatif gelir kaynaklarının oluşturulması, kırsalda genç nüfusun istihdamına katkı sağlanması; kısaca köyden kente göçün önlenmesi amaçlanmaktadır. Proje, kırsalda yaşayan genç çiftçilerin mahallinde uygulayacağı bitkisel, hayvansal, yöresel tarım ürünleri ve tıbbi ve aromatik bitki üretimine yönelik projelere 30.000 TL'ye kadar hibe ödenmesini içermektedir. Uygulama alanı 81 ilde nüfusu yirmi binden az olan yerleşim yerleridir.

Genç çiftçi Projesi'ne 2016 yılında 540 bin 112 kişi, 2017 yılında ise 226 bin 68 kişi başvuruda bulunmuştur (Anonim, 2018a) 2016-2017 yılları arasında 31 045 (GTHB, 2018) genç çiftçi bu destekten yararlanmıştır. Bu başvuru sayısının fazla olması gençlerin aslında tarıma yönelimlerinin olduğunu ve desteklendiklerinde çiftçiliği meslek olarak görerek daha bilinçli ve kaliteli, sürdürülebilir üretim ve tüketim gerçekleştirecekleri yönünde fikir verebilir. Genç çiftçi projesi sürdürülebilir tarımın

sağlanması ve alternatif gelir kaynakları oluşturmayı amaçlıyor olsa da gençlerin kırsal alanda tutulabilmesi ve tersine göçün sağlanabilmesi için yeterli değildir.

Çalışmanın amacı, genç çiftçi projesinden yararlanan çiftçilerin proje hakkındaki görüşlerini incelemek ve genç çiftçi projesinin etkilerinin kalıcı olması için önerilerde bulunmaktır. Bu amaç doğrultusunda, Tekirdağ ilinde genç çiftçi projesinden yararlanmış çiftçiler ile yüz yüze görüşülerek proje hakkındaki görüşlerine başvurulmuştur.

2. Materyal ve Metod

Çalışmada Tekirdağ ilinde Genç Çiftçi Hibe Desteği Projesinden yararlananlardan elde edilen veriler kullanılmıştır. Ayrıca Türkiye İstatistik Kurumu, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'ndan ve bu konu ile ilgili yayınlardan elde edilen veriler kullanılmıştır.

Araştırma sahası olarak Tekirdağ ili belirlenmiştir. Gıda Tarım ve Hayvancılık Tekirdağ İl Müdürlüğü'nden alınan verilere göre 142 genç çiftçi hibe desteğinden yararlanmıştır. Örneğin belirlenmesinde sonlu popülasyonlarda oranların tahminine yönelik örnekleme formülünden yararlanılmıştır (Newbold 2000). Formülde yer alan p ve q değerleri en yüksek örnekleme hacmine ulaşabilmek için %50 olarak belirlenmiştir. Örnekleme hatası %10 ve güven katsayısı %95 kabul edilmiştir.

$$n = \frac{NZ\alpha/2P(1-P)}{(d^2(N-1) + Z\alpha/2P(1-P)}$$

Saha çalışmasında anket yapılacak genç çiftçi sayısı 58 olarak belirlenmiştir. Çiftçiler destek konularına ve ikametlerine göre rastgele seçilmiştir.

2.1. Çok Boyutlu Ölçekleme

Çok boyutlu ölçekleme analizi (ÇBÖ), nesne ya da birimler arasında gözlemlenen benzerlikler ya da farklılıklardan oluşan uzaklık değerlerine dayalı olarak bu nesnelerin tek ya da çok boyutlu uzaydaki gösterimini elde etmeyi amaçlayan, böylece nesnelere arasındaki ilişkilerin belirlenmesini sağlayan çok değişkenli bir istatistiksel analiz yöntemidir. ÇBÖ, kişisel tercihler, tutumlar, eğilimler, inançlar ve beklentiler gibi davranışsal verilerin analizinde sıkça kullanılmaktadır (Oğuzlar,

2001). ÇBÖ, kümeleme analizi ve ayırma (discriminant) analizi gibi sınıflama ve gruplama analizlerinin içinde yer almaktadır (Tatlidil 1996; Oğuzlar 2001). ÇBÖ metotlarının çoğu farklılıkların analiz edilmesi için geliştirilmiştir (Mead 1997). ÇBÖ'nin öncelikli amacına orijinal verilerin mümkün olduğunca az boyutlu bir koordinat sistemine yerleştirilmesidir (Johnson ve Wichern 1999). Böylece farklılıklar bir grafik ile görselleştirilmekte ve açıkça görülmektedir.

ÇBÖ, n adet nesne (birey-gözlem) ya da birim arasındaki p değişkene göre belirlenen uzaklıklara dayalı olarak nesnelerin k boyutlu ($k < p$) bir uzayda gösterimini elde etmeyi amaçlayan ve böylece nesneler arasındaki ilişkileri belirlemeye yarayan bir yöntemdir. ÇBÖ analizinin genel amacı, mümkün olduğunca az boyutla, uzaklık değerlerini kullanarak, nesnelerin yapısını orijinal şekle yakın bir biçimde ortaya koymaktır (Özdamar 2004; Tatlidil 1996; Aytaç ve Bayram 2001).

ÇBÖ analizi uzaklık matrislerinden yararlanarak çözüm yapmaktadır. Bu nedenle veri tipine göre uygun uzaklık matrislerini hesaplamak gerekmektedir (Doğan, 2003). Bu çalışmada Öklidyan (Euclidean) uzaklığı alınmıştır. Öklidyan uzaklığı, her bir boyuttaki (değişken) farkın karesinin ve bu kareli farkların toplamının karekökünün alınmasıyla hesaplanan bir geometrik uzaklık ölçüsüdür.

Öklidyan Uzaklığı $d = \sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - y_i)^2}$
Uyumun veya uyum iyiliğinin bir ölçüsü olan Kruskal tarafından geliştirilen gerginlik (stress) ölçüsü, ÇBÖ analizinde geniş bir kullanıma sahiptir ve analiz sonucu elde edilen grafiksel düzenlemede kullanılan boyut sayısının uygun olup olmadığının belirlenmesinde önemli bir ölçüt olarak karşımıza çıkmaktadır (Filiz ve Çemrek 2005).

$$stress = \sqrt{\frac{\sum (\hat{d}_{ij} - d_{ij})^2}{\sum (d_{ij})^2}}$$

$\hat{d}$ = i. ve j. bireyler arasındaki veri uzaklığı,
 d_{ij} = i. ve j. bireyler arasındaki yapılandırma uzaklığı olarak yansıtılmaktadır (Doğan, 2003).

Stress oranı, ÇBÖ çözümünün uygunluğuna karar vermede bir kriter olarak kullanılmaktadır. Düşük bir stress değeri çözümün uygun olduğunu göstermektedir. Yüksek bir değer ise kötü bir uyuma işaretler. Çizelge 1'de, Kruskal'ın stress değerinin

yorumlanması için geliştirdiği çizelge verilmektedir (Wickelmaier 2003).

Çizelge 1. Stress değerleri ve uyumluluk durumu

Stress değeri	Uyumluluk
$\geq 0,20$	Uyumsuz gösterim
0,100 - < 0,200	Düşük uyum
0,050 - < 0,100	İyi uyum
0,025 - < 0,050	Mükemmel uyum
0,000 - < 0,025	Tam uyum

ÇBÖ gözlemsel uzaklıklar ile yapılandırma uzaklıklarının uyumluluğunu Sheppard diyagramı adı verilen bir grafikte göstererek değerlendirme imkânı sağlar. Sheppard diyagramında, gözlenen uzaklıklar Y ekseninde ve fark (disparite) değerleri X ekseninde yer alacak biçimde bir dağılım (scatterplot) grafiği oluşturulur (Şahin ve ark. 2006).

2.2. SWOT Analizi

SWOT (GZFT) analizi, incelenen konunun güçlü ve zayıf yönlerini belirlemekte ve dış çevreden kaynaklanan fırsat ve tehditleri saptamakta kullanılan bir tekniktir. SWOT (GZFT) analizinde amaçlanan; iç ve dış etkenleri dikkate alarak, var olan güçlü yönler ve fırsatlardan en üst düzeyde yararlanacak, tehditlerin ve zayıf yönlerin etkisini en aza indirecek plan ve stratejiler geliştirmektir. S:Strength (Organizasyonun güçlü/üstün olduğu yönlerinin tesbit edilmesi demektir). W:Weakness (Organizasyonun güçsüz/zayıf olduğu yönlerin tesbit edilmesi demektir). O:Opportunity (Organizasyonun sahip olduğu fırsatları ifade etmektedir). T: Threat (Organizasyonun karşı karşıya bulunduğu tehdit ve tehlikeleri ifade etmektedir). SWOT (GZFT) Analizi; bir organizasyonun çevresi ile etkileşim içinde sistematik olarak incelendiği bir yöntemdir. Bu yöntem, planlama yapılırken organizasyonun/ sektörün/bölgenin güçlü ve zayıf yönleri ile karşı karşıya olduğu fırsat ve tehditleri analiz etmeyi ve geleceğe dönük stratejiler geliştirmeyi ifade eder. Amaç; iç ve dış etkenleri dikkate alarak, var olan güçlü yönler ve fırsatlardan en üst düzeyde yararlanacak, tehditlerin ve zayıf yönlerin etkisini ise en aza indirecek plan ve stratejiler geliştirilmesine yönelik altyapı çalışmalarının gerçekleştirilmesidir. SWOT Analizi çalışmasının yürütülmesinde beyin fırtınası yönteminden faydalanılmaktadır. Beyin fırtınası, sorunların tespit edilmesi ve çözümlerinin ortaya konulmasında kısa bir zaman aralığı içerisinde

bir çalışma grubunun düşünce güçlerini birleştirerek mümkün olduğunca çok sayıda kolektif fikir üretimi amacıyla kullanılan demokratik ve katılımcı bir çalışma tekniğidir (Anonim 2018b).

3. Araştırma Bulguları

Genç çiftçi projesinden faydalanan çiftçilerin yaş ve cinsiyet dağılımı Çizelge 2’de verilmiştir. Çizelgede iki durum göze çarpmaktadır. Katılımcıların %72 gibi büyük bir çoğunluğu 30 ve üzeri yaşa sahiptir. Bir diğeri ise katılımcıların %69 unun kadın olduğudur. Kadınlar özellikle kırsal alanda eğitimden ve çalışma

olanaklarından daha az yararlanmaktadır. Kendilerine ait sosyal güvenceleri bulunmamaktadır. 30 yaş altı kadınlar genelde bekar ve kırsaldan ayrılmaya meyillidirler. Evlilik ve iş için kırsal alanı daha kolay terk edebilirler. 30 yaş üzeri kadınlar ise genelde evlidirler. Kırsal alanda ikamet etmekte; hayatlarını sürdürmek için üretmek zorundadırlar. Bununla birlikte başvuru kriterlerinde de evli olmak da 5 puan avantaj sağlamaktadır. Proje başvurularında kadın adaylara pozitif ayrımcılık yapılacağı belirtilmiştir. Ayrıca proje değerlendirme kriter tablosunda da kadın adaylara 5 puan avantaj şeklinde yansımıştır. Bu destek saha çalışması sonuçlarında da görülmektedir.

Çizelge 2. Katılımcıların yaş ve cinsiyet dağılımları

		Cinsiyet		
		Kadın	Erkek	Toplam
Yaş	30 yaş altı	11	5	16 (%27,60)
	30 yaş üzeri	29	13	42 (%72,40)
Toplam		40 (%69,00)	18 (%31,00)	58

Çizelge 3’te katılımcıların %48’inin ilk okul mezunu olduğu görülmektedir. Orta öğrenim mezunlarının %41, yüksek öğrenim mezunlarının ise %10 olduğu görülmektedir.

Çizelge 3. Eğitim durumu

	Kişi Sayısı	Oran
İlkokul	28	48,30
Ortaokul	11	19,00
Lise	13	22,40
Meslek Y.O.	5	8,60
Üniversite	1	1,70
Toplam	58	100,00

Genç çiftçi projesinden faydalanan kişilerin %20,70’i daha önceden bir tarımsal örgüte ortak olduklarını %79,30 ise bir kooperatife ortak olmadıklarını beyan etmişlerdir (Çizelge 4). Proje taahhüdüne göre bir kooperatife ortak olanların oranı sadece %19’dur. Geriye kalan paya dahil olan genç

çiftçiler henüz herhangi bir tarımsal organizasyona üye yada ortak olmadıklarını belirtmişlerdir. Daha önceden herhangi bir tarımsal örgüte üye yada ortak olmayan genç çiftçilerin sadece %24’lük bir kısmı proje ile birlikte bir kooperatife ortak olmuşlardır.

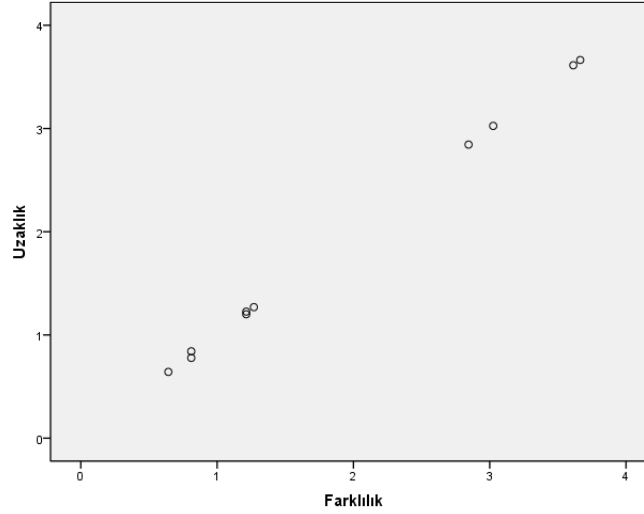
Çizelge 4. Kooperatiflere ortak olma durumu

		Taahhüt edilen ortaklığı yerine yerine getirme		
		Ortak oldum	Ortak olmadım	Toplam
Bir kooperatife ortak olma durumu	Ortak	0	12	12 (%20,70)
	Ortak değil	11	35	46 (%79,30)
Toplam		11 (%19)	47 (%81)	58

Çiftçilere “genç çiftçi projesi hedeflediği amaçların gerçekleşmesine ne derece katkı sağlar” şeklinde sorulara verdikleri cevaplar yardımıyla çok boyutlu ölçekleme analizi yapılmıştır. Analizin iki boyutlu gösteriminde Kruskal stres istatistiği (Stress=0,00688) ve determinasyon katsayısı ($R^2=0,99$) hesaplanmıştır. Kruskal’ın belirlediği

çizelgeye göre bu stres değeri tam uyumu ifade etmektedir. Bunun anlamı veri uzaklıkları ve konfigürasyon uzaklıkları arasında tam bir uyumun olduğudur. Şekil 1’de gözlenen uzaklıklar ile konfigürasyon uzaklıklarının dağılımını gösteren Shepard diyagramı verilmektedir.

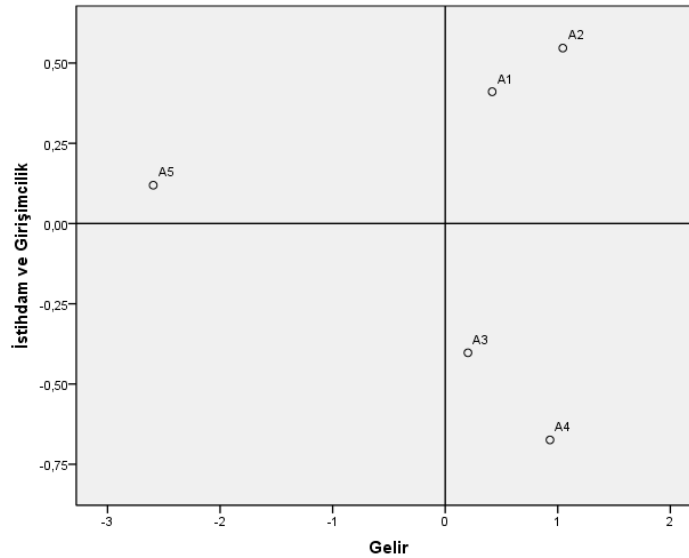
Şekil 1. Shepard diyagramı

Tarımda sürdürülebilirliğin sağlanması (A1) ve Genç çiftçilerin girişimciliğinin sağlanması (A2) yargıları, beraber algılanmış ve her iki boyut için de pozitif yönde konumlanmıştır. Kırsalda gelir düzeyinin sağlanması (A3) ve Kırsalda alternatif gelir

kaynaklarının oluşturulması (A4) yargıları gelir ile ilgili olup birlikte algılanmışlardır. Kırsalda genç nüfusun istihdamına katkı (A5) yargısı ise tek başına farklı bir bölgede algılanmıştır.

Şekil 2. Çok boyutlu ölçekleme dağılımı

Çok boyutlu ölçekleme analizi sonuçları incelendiğinde çiftçilerin sürdürülebilir tarımın sağlanması ve genç girişimciliğin sağlanması yargıları genç çiftçi projesinin hedeflerine ulaşmasında pozitif algılarına iki yargıdır. Saha çalışması sonuçlarına göre tarımda sürdürülebilirliğin sağlanmasından kasıt gençlerin girişimcilik destekleri yardımı ile tarım sektöründe istihdan edilerek tarımsal üretime devam etmelerinin sağlanmasıdır. Bölgede yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde çiftçilerin ortalama yaşlarının 45-50 yaş üzerinde değişim gösterdiği görülmektedir. Buradan anlaşılacağı üzere kırdan kente ciddi bir göç sorunu vardır.

Çizelge 5'te görüldüğü üzere ankete katılan genç çiftçilerin %67,20'si genç çiftçi projesinin gençleri tarımsal üretime özendirici katkısının olduğunu belirtmelerine rağmen %82,80 gibi yüksek bir kısmı ise proje sonucunda bekledikleri gelir düzeyine ulaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Bu veriler ışığında şu çıkarımda bulunulabilir. Genç çiftçi projesi gençlerin tarım sektöründe istihdamı için doğru bir yaklaşımdır ancak günümüz piyasa koşullarında verilen hibe beklentileri tam olarak karşılanamamaktadır. Bu nedenle farklı bir araç ya da oluşum ile desteklenmesi şarttır.

Çizelge 5. Gençlerin gelir beklentisi ve genç çiftçi projesinin özendirici katkısı

	Beklenen gelir		Gençleri özendirici katkı	
	Kişi	Oran	Kişi	Oran
Evet	3	5,20	39	67,20
Kısmen	7	12,10	13	22,40
Hayır	48	82,80	6	10,30
Toplam	58	100,00	58	100,00

Genç çiftçi projesi tarımdaki sürdürülebilirliğin ve gençlerin tarım sektöründe istihdamının sağlanmasında bir başlangıç olarak görülebilir ancak yeterli değildir. Bu nedenle genç çiftçi projesinin etkilerinin kalıcı olması ya da bir diğer deyiş ile başarısının artırılması kooperatifleşme ile sağlanabilir. Hali hazırda genç çiftçilerin hayvan alımları yada girdi alımlarında tarım kredi kooperatifi

üzerinden işlem yapma zorunluluğu getirilmişse de genç çiftçilere özel bir kooperatif yapısının kurulması daha iyi olacaktır. Bu kooperatiflerin görevleri üretimi arttırmak ve üretilen ürünü en iyi şekilde pazarlamak olmalıdır. Bu kooperatifin kurulması halindeki fırsatlar, tehditler, güçlü ve zayıf yanlar SWOT analizi ile irdelenmiştir.

Çizelge 6. Genç çiftçi kooperatifleri SWOT analizi

Güçlü yanlar	Zayıf yanlar
Kırsal alanlarda gençlerin yörenin kalkınması için sahip olduğu dinamizm	Yetersiz finansman
Gençlerin yeniliklere açık oluşu	Başlangıç sermayesinin yokluğu
Gençlerin eğitim seviyelerinin ebeveynlerine göre daha yüksek olması	Ağır mevzuat
Gençlerin bilgiye daha hızlı ulaşabilmesi	İşletmelerin küçük oluşu
Tarımın stratejik bir sektör olması	Arazilerin parçalı oluşu
Tarım konusunda kooperatif uygulamalarının varlığı	Tarımda yer alan nüfusun yaşının yüksek olması
Tarım işletmelerinde uzun vadeli planlama yapabilme olanağı	Tarımsal faaliyetin bir meslek olarak algılanamayışı
Gençlerin işletmelerinde tarımsal üretim yanında, kırsal turizm faaliyetlerini de gerçekleştirebilme olanakları	Gençlerin düzenli bir gelir elde etme istekleri
Gençlerin dezavantajlı gruplar arasında yer alması	Genç nüfusun fazlalığından kaynaklanan karamsarlık
Sermayenin sadece para olmadığı gerçeği	Gençlerin sosyo kültürel etkilerle kentte yaşama isteği
Gençlerin çevre konusunda daha duyarlı olmaları	
Doğal ürünleri daha ucuza tüketebilme olanağı	

Fırsatlar	Tehditler
<p>Farklı üretim faaliyetlerinin yaygınlaşması Pazarlama faaliyetlerini arttırılması Girdi temininde pazarlık gücünün yaratılması Araştırma ve bilgiye ulaşmada kolaylık Atıl tarım arazilerinin üretim için kullanılabilme olanağı Tarımla ilgili politikalar oluşturulurken bu politikalara katkı sağlayabilme olanağı Kısa vadeli verilen desteklerin uzun zamana yayılabilme ve çok daha fazla insana ulaşabilme olanağı Tarımsal aktivitelerle ilgili işbirliği ve ilişkileri güçlendirecek bir iletişim ağı oluşturulabilme olanağı Genç çiftçileri yurt dışında temsil etme olanağına sahip olmak Kırsal kalkınmaya yönelik plan ve programlara gençlere öncelik veriliyor olması Özellikle kırsal alanda üretici örgütlerinin desteklenmesi Tarımsal nüfusu gençleştirme olanağı Yaşam standardını oluşturabilme olanağı Toplumun gıda ihtiyacını güvence altına alabilmeye katkı sağlama</p>	<p>Mevcut tarım kredi kooperatiflerinin varlığı Tarımsal ürün pazarlama zincirindeki araçlar Tarımsal gelirin düzenli olmayışı (bitkisel üretimde) Tarımda gençlere yönelik politika ve uygulamaların az olması Diğer kooperatiflerin ortak kaybetme kaygısını taşıyabilmeleri Gençlerin kooperatiflerle ilgili olumsuz düşünceleri Refah seviyesinin azalması, yoksulluğun artması Gelecekle ilgili beklentilerin azalması Kırsal alanlarda ekonomik canlılığın azalması Boş zamanları değerlendirecek faaliyetlerin olmaması</p>

4. Sonuç

Büyükşehir yasasında yapılan değişiklikler sonucunda kırsal alanlar çeşitlilik kazanmıştır. Bazı kırsal alanlar, özellikle ücra bölgelerde yer alanlar, çok az nüfusa sahip veya tarıma bağımlı olanlar, büyüme, iş mikanı ve geleceğe yönelik sürdürülebilirlik sorunuyla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu sorunlar; düşük gelir seviyeleri, elverişsiz bir demografik yapı, düşük istihdam ve yüksek işsizlik seviyeleri, kadın ve gençlere yönelik imkanların kısıtlı olması, tarım sektörü ve gıda işleme endüstrisinde gerekli beceri eksikliği. Bu kırsal ve izole kesimlerde yaşayan gençler eğitimde yetersiz imkanlar, sivil toplum kuruluşlarının bulunmaması, istihdam, sağlık hizmetleri gibi sorunlarla karşı karşıyadırlar. Ancak bu alanlar gençlerin kendi girişimlerini hayata geçirebilecekleri sosyal çevrelerinin olması avantajı sağlamaktadır (Anonim, 2017)

Ülkemizdeki sorunlara (tarımsal nüfusun yaşlanması, gençlerin tarımdan uzaklaşması gibi) benzer sorunlara Avrupa Birliği de sahiptir. Gençlerin tarımdan uzaklaşması uzun dönem sürdürülebilirliği açısından tehditir. Avrupa'da gençler kırsal altyapıda

yoksunluk ve birçok sosyo-ekonomik sorunlardan dolayı tarımdan uzaklaşmaktadırlar. Avrupa Birliği'nde gençler Ortak Tarım Politikası aracılığıyla teşvikler ve desteklerle çiftlik işletmelerine sahip olma noktasında desteklenmektedirler. Ortak Tarım Politikası (2014-2020) ile gençler çiftlik kurmada yeni ve geliştirilmiş ölçülerle tanıştırılmaktadırlar. "Young Farmer Scheme" ile üye ülkelere uygulama zorunluluğu getirilmiştir.

Genç çiftçi projesinin etkilerinin kalıcı olması için etkili yol örgütlenmedir. Proje başvurusu sırasında genç çiftçilerin örgütlenmeleri yönünde taahhüt alınmakla beraber istenen düzeye ulaşılamamaktadır. Proje süresince (2016-2018) gençlerin bazı proje konularında kooperatif birlikleriyle ve diğer üretici örgütleriyle ortaklık/üyelik ilişkisi kurması zorunluluğu bulunmaktadır. Ancak bu kooperatif/üretici örgütleri gençlerin dinamizminden uzaktır. Bu çalışma ile kadınlara yönelik kırsal kadın kooperatifleri çalışmalarına benzer bir oluşum önerilmektedir. Çünkü gençler de kadınlar gibi dezavantajlı gruptur. Özellikle kırsal alanlarda bu dezavantaj daha da büyümektedir. Ortaklarını genç çiftçilerin (cinsiyet

ayırt etmeksizin) oluşturduğu, yönettiği, geniş kapsamlı amacı ve çalışma alanı olan, dinamik, kendi anasözleşmesi olan bir "Genç Çiftçi Kooperatifi" model olarak önerilmektedir.

Genç Çiftçi Projesi 3 yılla sınırlandırılmış olup projeye başvuruların 2016 ve 2017 yıllarında toplam 766 bin 180 kişi olduğu görülmektedir. Bu sayı gençlerin aslında fırsat sunulduğunda tarım sektöründe potansiyel gördükleri konusunda fikir verebilir. Yapılan saha çalışmasında ve gözlemlerde genç çiftçilerin bu destek programının daha uzun süre devam etmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Ancak tarıma ayrılan kaynaklar kısıtlı olduğu için bu başlangıç adımı örgütlenme ve özellikle gençlerin kuracağı ve gençlere yönelik bir kooperatif aracılığı ile sürdürülebilir.

Tekirdağ'da kurulacak bir genç çiftçi kooperatifi tüm Türkiye için örnek teşkil edebilir ve gençler kooperatif yoluyla sorunlarına daha kolay çözüm üretebilirler. Tekirdağ ili "Önder Çiftçi Projesi"nin de pilot illeri arasında idi. Bugün Önder çiftçi Projesi bünyesinde danışmanlık, kooperatif, tohumculuk şirketi, sigorta şirketi bulunan, Tekirdağ'ın ilçelerinde ve bazı illerde şubesi bulunan bir yapıya dönüşmüş durumdadır.

Kurulacak bir genç çiftçi kooperatifinin ulaşabileceği noktayı kim bilebilir? Gençler desteklediği ve cesaretlendirildiği sürece başarıya ulaşacaklardır. Kurulacak "Genç Çiftçi Kooperatifi" tarımda yer alan diğer kooperatiflerden farklı olmalıdır. Çünkü gençler daha dinamiklerdir, teknolojiyi daha iyi kullanabilirler, yönetimde açıklık ve şeffaflığı sağlayabilirler. Katılımcılık ve ortak karar alma daha hızlı gerçekleşebilir.

Kooperatif kurma konusunda kadınlara sağlanan kolaylık (anasözleşme hazırlama, tanıtım, pazarlama olanakları, desteklerden yararlanma) ilgili bakanlık tarafından genç çiftçilere de sağlanmalıdır. Kooperatif çok amaçlı ve çalışma alanı geniş olmalıdır. Anasözleşme genç çiftçiler ve kooperatif konusunda uzmanlarca günün koşullarına ve geleceğin fırsatlarına göre birlikte hazırlanmalıdır. Kredi konusunda uzun vadeli, düşük faizli, geri ödeme süresi uzun krediler sağlanmalıdır. Kooperatif aracılığı ile kırsalda gençlerin vakit geçireceği sosyal tesisler yada alanlar kurulabilir. Etkinlikler düzenlenerek diğer gençlerinde kooperatif ortağı olması özendirilebilir. Genç çiftçilerin sorunlarının ilgili kurumlara iletilmesi kooperatiflerle daha etkili

olacaktır. Bu kooperatif aracılığı ile genç çiftçiler geçmiş kooperatif uygulamalarından farklı olarak daha katılımcı olacaklardır. Kooperatif yoluyla hibe programlarından, kırsal kalkınma desteklerinden, yurt dışı hibe ve projelerden daha kolay faydalanabileceklerdir. Proje hazırlama konusunda daha bilinçli olacaklardır. Ülkenin ve tarımın sorunlarına sahip çıkıp çözüm noktasında daha fazla çözüm önerebileceklerdir. Teknolojiyi daha iyi kullanarak internet yoluyla iletişimi artırarak daha fazla gence ulaşabileceklerdir. Ayrıca bakanlık dışında yerel yönetimlerin de bu kooperatifleri desteklemesi bu kooperatifin gelişmesi açısından avantajdır.

Bu kooperatifler gençlerin özellikle finansmana erişim noktasında sadece özkaynakları değil, AB, Dünya bankası ve yurt içinde diğer fon, destek ve hibelerden yararlanabilmelerini sağlamalı yada kolaylaştırmalıdır. Tarımın ve dolayısıyla gıdanın öneminin artması, genç tarımsal nüfusa bu ürünleri yetiştirme konusunda eğitim faaliyetlerinde bulunabilmelidir. Bu kooperatif aracılığıyla bir iletişim ağı kurulmalı ve gençler ürettikleri ürünleri üretme, pazarlama, ihracat noktasında bu işbirliğinden yararlanarak ürünlerini değerlendirebilmelidir. Ziraat fakülteleri ile iletişim halinde olmaları sağlanmalıdır. Gençlere ait parçalı araziler kooperatif yoluyla bütün olarak işlenebilmeli ve ürünler pazarlanabilmeli. Kullanılmayan arazilerde kooperatif yoluyla kiralanarak işlenebilmelidir. Kooperatif yoluyla gençler yurtdışında benzer genç çiftçilerle karşılıklı görüş ve ziyaretlerde bulunabilmelidir.

Kaynaklar

- Anonim, (2017). <http://www.ua.gov.tr/docs/magazine/uluslararası%C4%B1-k%C3%B6y.pdf?sfvrsn=0>, erişim tarihi: 5.08.2017.
- Anonim., (2018a). Türk Tarım Dergisi, Ocak Şubat 2018, sayı 245, s.37
- Anonim, (2018b). <http://www.dusunenadamlar.com/wp-content/uploads/2016/12/SWOT-ANALIZI.pdf> erişim tarihi: 12.01.2018.
- Anonim, (2018c). Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi 2014-2020
- Aytaç, M., Bayram, N. (2001). Öğretim elemanlarının kariyer tutumlarının gruplandırılması. V. Ulusal Ekonometri ve İstatistik Sempozyumu, 19-22 Eylül 2001, Adana.
- Doğan, İ. (2003). Kuzularda büyümenin çok boyutlu ölçekleme yöntemi ile değerlendirilmesi, Uludağ Üniversitesi Dergisi, 22

- Filiz, Z., Çemrek, F. (2005). Avrupa Birliği'ne üye ülkeler ile Türkiye'nin karşılaştırılması, 7. Ulusal Ekonometri ve İstatistik Sempozyumu, İstanbul.
- GTHB, (2018). Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Yayınları
- Johnson R Wichern D (1999). Applied Multivariate Statistical Analysis. 3th ed.
- Newbold, P. (2000). Statistics for Business and Economics. İstanbul: Prentice-Hall, Inc., Literature Publishing. 983 p
- Oğuzlar, A. (2001). Çok boyutlu ölçekleme ve kümeleme analizi arasındaki ilişkiler. V.Ulusal Ekonometri ve İstatistik Sempozyumu 19-22 Eylül 2001, Adana.
- Özdamar, K. (2004). Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi, Kaan Kitabevi, Genişletilmiş 5. Baskı
- Şahin, A, Abay, C., Miran, B. (2006). Tarımsal ve sosyo ekonomik özellikler açısından Türkiye'nin AB'ne uyum olanaklarının değerlendirilmesi: bir MDS uygulaması. Türkiye VII. Tarım Ekonomisi Kongresi, 13-15 Eylül 2006, Antalya
- Tatlıdil, H. (1996). Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Analiz. Akademi Matbaası, Ankara, 424s
- Wilkemaier, F. (2003). An introduction to MDS, Sound Quality Research Unit, 2003.